

Розділ X

ХРОНІКА: ПОДІЇ З ПAM'ЯТКОЗНАВСТВА Й МУЗЕЄЗНАВСТВА

Барельєф загиблому Президентові Польщі Леху Качинському відкрили в Одесі. Меморіальну дошку встановили на початку вулиці, котра від 14 квітня 2010 р., відповідно до рішення Одеської міськради, носить його ім'я. Приурочили урочисте відкриття пам'ятного знаку до днів Польщі в Одесі.

Голос України, 29 травня 2010 року

Пам'ятник видатному землякові Петру Лебединцеву відкрили у с. Зелений Діброві Городищенського району на Черкащині. На невеликій гранітній стелі викарбований портрет відомого історика, археолога й релігійного діяча. Петро Гаврилович був видатним просвітителем, відкривав зразкові церковно-приходські школи для простого народу. Протягом 30 років він був протоієреєм у Києво-Печерській лаврі, одним із засновників часопису «Киевская старина». З нього М. Врубель малював одного з апостолів. Установлений пам'ятник на місці, де раніше була Миколаївська церква, яку 1879 р. збудував сам П. Лебединцев. Спорудження церкви була його подякою односельчанам, які колись зібрали гроші, щоб він міг вступити до Богуславського духовного училища. Зі згадок, на навчання його відвозив сам Тарас Шевченко, який тоді був кріпаком пана Енгельгардта. В травні 1861 р. П. Лебединцев відслужив панахиду над труною Кобзаря. Церкву зруйнували більшовики.

Голос України, 23 червня 2010 р.

У Донецьку з'явиться пам'ятник кіноперсонажеві з відомого радянського фільму. Його урочисто відкриють соромливому страховому агентові Юрієві Деточкину з легендарної комедії «Бережися автомобіля». Він розгублено застиг на тротуарі з капелюхом і пошарпаним шкіряним портфелем у руках. Персонаж немов би задоволений, що поблизу немає слідчого Подберьозовікова. Київський скульптор Ігор Макогон «зловив» Ю. Деточкина не під час угоны авто, а в робо-

чий час – на порозі чергового клієнта. Пам'ятник із бронзи виконаний «у людський зріст» і важить 350 кг.

Сьогодні, 1 липня 2010 р.

Пам'ятник Тарасу Шевченку відкрито в Новомиргороді на Кіровоградщині. Урочиста подія приурочена до святкування 270-річчя заснування райцентру. Збудований пам'ятник Кобзареві за бюджетний кошт і на пожертвування громадян. Члени оргкомітету зі спорудження монументу після схвалення ескізів пам'ятника, запропонованого черкаським скульптором Владиславом Димйоном, були в його майстерні. Такого зображення Т. Шевченка немає ніде у світі. На нас дивився, ніби з відомого автопортрета, юний Шевченко. Він – у русі. Погляд, звернений у майбутнє. Тут і символи – крило для польоту, кетяги калини. І навіть є маршрут: з Моринців до Єлисаветграда.

Наше місто (Єлисаветград), 8 липня 2010 р.

Луцьк отримав ще один оригінальний музей – радіо та телебачення. Його відкриття (5 липня) стало одним із етапів святкування 70-річчя обласної державної телерадіокомпанії. Тут зібрана монтажна та знімальна теле- і радіоапаратура, магнітофони-«репортери» перших поколінь, радіоприймачі, які слухали ще наші бабусі, десятки пристроїв і механізмів, без яких неможливо створити й видати в ефір теле- і радіопередачі. Привернув увагу відвідувачів післявоєнного випуску радіоприймач «Родина», струм для якого давала звичайна газова лампа з навішеним на неї енергогенератором. У музеї є кілька стендів, які розповідають про журналістів, інженерів і техніків, котрі трудилися на Волинському радіо і телебаченні в різні періоди.

Голос України, 16 липня 2010 р.

У Донецьку відкрився музей історії футбольного клубу «Шахтар». Символічну червону стрічку на вході перерізали президент клубу, народний депутат України Рінат Ахметов, тренер команди Мірча Луческу та ветеран «гірників» Михайло Соколовський. У музеї 5 історичних залів, 3 розважальні зали та кінотеатр. На стендах представлена форма гравців, фотографії, документи, починаючи з 1936 р., коли була створена команда.

Голос України, 17 липня 2010 р.

У с. Ольгопіль Чечельницького району на Вінничині урочисто відкрили пам'ятник Олександрові Сергійовичу Пушкіну. Для натхнення місцевому скульпторові Миколі Крижановському вистачило кількох рядків з вірша поета, що їх, як стверджують місцеві дослідники старовини, було знайдено в архівах. «Ай да Ольгополь! Здесь ось кареты я сломал. Да сто рублей еще спустил в картишки», – згадує Пушкін село, де він проїздом побував у 1822 р. по дорозі до Одеси. М. Крижановський зобразив поета у бронзі. В одній руці він тримає колесо з написом «Одеса–Ольгопіль–Тулчин», а в другій – колоду карт. Утім, мешканці села переконані, що О.С. Пушкін заслуговує на більшу повагу не тільки за згадування Ольгополя, але, насамперед, за свою багатогранну творчість.

Голос України, 21 липня 2010 р.

У сквері «Водойма» Кам'янця-Подільського відкрили Камінь кохання з Кани Галілейської. Такий символ поки-що встановили лише в трьох містах України: Одесі, Сквирі й Івано-Франківську. Своєї черги чекає ще 21 місто. За біблійною легендою саме в галілейському містечку Кана Ісус Христос благословив першу пару християн на шлюб. Відтоді до каменя, де це сталося, приходять люди, щоб повідати про кохання своїй «половинці», сфотографуватися в день весілля, обмінятися клятвами й обручками.

Голос України, 21 липня 2010 р.

Видагна українська оперна співачка Соломія Крушельницька постала в бронзі. Висота пам'ятника 3,8 м, вага – 3,5 т. Автори монумента – скульптори Володимир Стасюк, брати Андрій та Володимир Сухорські, архітектор Ізабелла Ткачук і тернопільські митці Данило Чепіль й Анатолій Водоп'ян. У міській раді пишались тим, що це – перший у світі пам'ятник оперній прими на повний зріст. Кошти на встановлення скульптури та благоустрій площі довкола неї (а це близько 2 млн. грн.) виділили з міської казни. Досі були лише погруддя співачки у Львові та в Мілані, де вона виступала в театрі «Ла Скала».

Голос України, 26 липня 2010 р.

У Державному архіві Кіровоградської області представники Посольства Російської Федерації в Україні урочисто передали копії документів з архіву зовнішньої політики Російської імперії, що стосуються Новосербського корпусу та фортеці Святої Єлисавети. Присутні оглянули виставку архівних документів і матеріалів «Державний архів Кіровоградської області – невичерпна скарбниця з історії краю».

Голос України, 26 липня 2010 р.

Колекцію Кам'янець-Подільського історичного музею-заповідника поповнить цікавий експонат – язичницький ідол, якого знайшли в лісі біля с. Пижівка Новоушицького району. До слова, це місце було нанесене на карту ще на початку XX ст. відомим подільським краєзнавцем Юхимом Сіцинським. Нинішня «прописка» пам'ятки в лісі, швидше за все, – не початкова її «адреса». Поруч зі святиною немає культових поховань, ні слідів капища. Про «переїзд» можуть свідчити й пошкодження. Науковці припускають, що ідол постраждав від рук варварів десь 70 років тому: йому відбили голову. У відділі археології музею вже є ідол із с. Калюс цього самого району. Територія над Дністром була в давні часи багата на слов'янські капища. Пижівський ідол має висоту 3,5 м., ширина каменю, з якого його витесано, – 40 см, товщина – 25 см. Науковці вважають, що ідола могли витесати й установити або в ранньослов'янський (II–V ст. н. е.), або у скіфський (VII–IV ст. до н. е.) час.

Голос України, 27 липня 2010 р.

У с. Антонівка Володимирецького району на Рівненщині з'явився музей поліської вузькоколіїної залізниці – найдовшої вузькоколіїнки в Європі. Музей відкритий під час першого регіонального етно-гур-фестивалю «Бурштиновий шлях», завданням якого стала популяризація привабливості поліського краю для розвитку «зеленого» туризму. Головна цікавинка проекту – потяг, що курсує за маршру-

том Антонівка–Зарічне. Його називають по-різному: хто «поліським трамваєм», хто «поїздком», а хто і «кукушкою» (від колишнього номера КУ-2). Завдяки цьому маршруту довжиною 106 км можна побачити дивовижні краєвиди Полісся. Відкриття музею має на меті поживлення розвитку туризму. А ще музей став цінним у краєзнавчому аспекті – адже тут зібрана історія, пов'язана не тільки з долею вузькоколії, але й із багатовіковою долею поліщуків, корінного населення Полісся.

Голос України, 28 липня 2010 р.

У Чигирині відбувся восьмий Всеукраїнський симпозиум гончарного мистецтва, в якому взяли участь понад 20 відомих керамистів з усіх куточків України. Майстри народного мистецтва виготовляли посуд і начиння для відновленої резиденції Богдана Хмельницького. Частина створених виробів поповнила фонди музею великого гетьмана-державника, а також реалізована на ярмарку. Разом із гончарями працювали майстри петриківського розпису та різьбярства. Зокрема, відомий майстер по дереву А. Каменецький з Вінниччини виготовив для гетьманської резиденції розкішне крісло з ясеня, стилізоване під раннє українське бароко XVII ст.

Голос України, 3 серпня 2010 р.

Відтепер відвідати Хмельницький обласний художній музей можна, не виходячи з дому. Його співробітники завершили створення власного інтернет-сайта. За допомогою комп'ютера можна дізнатись про музей і, навіть, переглянути його колекцію. Поки в електронному варіанті представлені лише зразки живопису, проте, робота над поповненням інтернет-сторінки триває. У спеціальному розділі розміщені зображення вибраних творів й іменний покажчик художників, чії картини зберігаються у фондах музею.

Голос України, 7 серпня 2010 р.

У Хмельницькій області поблизу Кам'янець-Подільської фортеці на триметровій глибині археологи під керівництвом кандидата історичних наук Л.І. Виногородської знайшли дорогу XIV ст. Дорога вела з напільного боку мису, повз східну стіну фортеці до Лянскорунської вежі. Крім того, науковці виявили й артефакти давньоруського часу, чорноліської й трипільської культур – здебільшого, фрагменти посуду.

Голос України, 18 серпня 2010 р.

У с. Угорники, що на території Івано-Франківської міськради, відкритий пам'ятник авторові заповідей українського націоналіста. Один із визначних ідеологів ОУН Степан Ленкавський є автором «Декалогу», або «Десяти заповідей українського націоналіста», який став морально-етичним кодексом для сотень тисяч учасників національно-визвольної боротьби; його ревно дотримувався й сам автор. До воскресіння історичної постаті доклав чимало зусиль кандидат історичних наук, депутат обласної ради Олександр Сич, який уже видав три томи праць, віднайдених у закордонних архівах. Ініціативу сільської громади щодо спорудження пам'ятника землякові у сквері його імені втілює у бронзі лауреат Шевченківської премії скульптор Василь Вільшук.

Голос України, 27 серпня 2010 р.

Рівненщина славиться покладами бурштину, тому в обласному центрі відкритий Бурштиновий музей. Розташовано його в двох кімнатах, де представлені ювелірні вироби та картини, унікальні злитки бурштину, знайдені в цьому краї. Прикрашають музей також одяг і взуття, оздоблені цим каменем.

Голос України, 27 серпня 2010 р.

Над створенням меморіальної дошки Г. Артинова у Вінниці працювали скульптур Ю. Козерацький і архітектор О. Коротких. Її встановлено на одному з будинків на вулиці, названій на честь Г. Артинова. «Ми відійшли від усталеного шаблону, коли дошку роблять у вигляді портрета, – каже Ю. Козерацький, – і відтворили в мініятурі найбільш яскраві роботи архітектора Артинова. Звернули увагу на те, що всі його споруди збудовані з відчуттям ритму та пропорцій. Тому дуже відповідально ставились до відображення кожного елемента архітектурних пам'яток, які має Вінниця завдяки її першому архітектору». Талановитий зодчий спроектував у Вінниці й першу багатоповерхівку – шестиповерховий будинок із ліфтом, зведений у 1912 р. (до речі, нині ліфта там уже давно немає). Загалом збереглося 30 будівель, які проектував Г. Артинов за його перебування на посаді архітектора Вінниці з 1900 до 1919 р. Він також брав участь у проектуванні водогону й електричних ліній. Не обійшлося без нього й під час прокладення трамвайної колії в 1913 р. На вшанування пам'яті архітектора, про якого в радянський час навіть не згадували, відкрита фотовиставка «Вінниця очима Артинова, Артинов очима вінничан». Випущений ілюстрований буклет із зображенням архітектурних творів майстра, бібліографічний покажчик. Помер творець архітектурного обличчя Вінниці від тифу 9 грудня 1919 р., на жаль, місце його поховання невідоме.

Голос України, 31 серпня 2010 р.

На колишній території «Вервольфу» відкрили музей військової техніки. Більше десяти автомобілів періоду II Світової війни, а також мотоцикли та німецький танк «Тигр» представлені на території колишньої ставки Гітлера під Вінницею. Тут відкрита музейна експозиція історії минулої війни. Її головні експонати – техніка. Крім того, зібрані зразки зброї, документи, фотографії, обмундирування й інші речі учасників війни. Серед експонатів можна побачити макети танків, а також макет території ставки Гітлера із зазначенням будівель і об'єктів, які знаходилися тут під час війни. Експозиційний комплекс відкритий зусиллями ентузіастів, зокрема, О. Стрембцького, керівника громадської організації реплікарних і спортивних автомобілів, С. Гребеня, керівника військово-історичного клубу «Музей слави», Ю. Савельченка, керівника клубу антикварних і спортивних автомобілів, а також приватного підприємця В. Суржикова. Після відкриття експозиції учасники військово-історичних клубів з Києва, Вінниці, Львова та Хмельницького, перевдягнувшись в обладунки часів війни, відтворили один із боїв із застосуванням артилерії та техніки.

Голос України, 31 серпня 2010 р.

Меморіальний знак борцям за УНР відкрито в с. Матвіївка Чигиринського району на Черкащині. Виступаючи на урочистому мітингу, відомий письменник-дослідник Української національно-визвольної революції XX ст. Роман Коваль

навів документальні свідчення того, що в 1918–1922 роках чоловіки с. Матвіївка й інших сіл Чигиринського повіту масово брали участь у боротьбі проти червоної окупації. Понад 300 повстанців цього козацького поселення полягли за омріяну самостійну Україну.

Голос України, 8 вересня 2010 р.

Пам'ятник загиблим лицарям УНР та отаманові Степової дивізії, а згодом Головному отаманові Холодного Яру Костю Степовому-Блакитному (Пестушку) відкритий на його батьківщині – в с. Ганнівка Петрівського району, що на Кіровоградщині. Майже два десятиріччя «літературний отаман», президент історичного клубу «Холодний Яр» Роман Коваль звертається своїми книжками, радіопередачами, документальними телефільмами, статтями з пристрасним закликком до співвітчизників. Щороку в легендарному урочищі Холодний Яр, Вінниччині та Кіровоградщині – скрізь, де велася запекла боротьба за Українську Народну Республіку, відбуваються масові вшанування загиблих отаманів, козаків-повстанців.

Голос України, 8 вересня 2010 р.

Музей-фотостудія відкрита у Хмельницькому. Серед його експонатів – близько півтисячі фотоапаратів, що були випущені у XIX – на початку XX ст. Також тут можна побачити світлини старого Проскурова, зроблені цією технікою. На виставці вперше представлені роботи фотомайстра Лобановського, котрий у 1894 р. відкрив у цьому, натоді провінційному містечку свій фотосалон. Музей одночасно виконує роль виставкового салону, де вже представлені роботи хмельницьких майстрів; і навчальної студії, де мистецтво фотографії опановуватимуть юні шанувальники цієї справи.

Голос України, 9 вересня 2010 р.

Алею Героїв урочисто відкрито у Новоазовську під час святкування річниці визволення Донбасу від німецько-фашистських загарбників. Тепер у центральному сквері з'явилися пам'ятні знаки на честь земляків, які славили рідний край трудовими та військовими подвигами. Серед них – чотири Герої Радянського Союзу та одинадцять Героїв Соціалістичної Праці. Проект спорудження Алеї став переможцем першого етапу обласного конкурсу міні-проектів місцевого розвитку й отримав гроші від Донецької обласної ради. Ідея створення пам'ятної алеї належить ветеранам. Утілювати задум допомагали краєзнавці, школярі, представники громадськості. Фінансову та організаційну підтримку надали місцева влада й підприємці. В церемонії відкриття Алеї взяли участь родичі героїв, чий імена увічнені на меморіальних плитах.

Голос України, 15 вересня 2010 р.

У Шабелянському лісі, що на Вінниччині, відновлені 5 фронтових землянок. У них створений музей партизанської слави. У роки II Світової війни тут базувалася друга Українська партизанська бригада. Прізвища партизанів викарбовані на меморіальних плитах, установлених поруч із монументом на великій галявині. 17 колишніх партизанів-підпільників з нагоди Дня партизанської слави запросили на зустріч із студентами Вінницького кооперативного інституту.

Голос України, 15 вересня 2010 р.

Регіональний ландшафтний парк місцевого значення «Повітроплавальний комплекс «Узун-Сирт», гора Климентьєва» створений на території Кримського півострова. Загальна площа парку становить 840 га, при цьому охоронна зона встановлена загальною площею 34 га. Причина такого рішення – важливе екологічне та культурно-історичне значення району, висока концентрація рідкісних та ендемічних видів рослин і тварин, наявність геологічних й історико-археологічних об'єктів.

Голос України, 24 вересня 2010 р.

На будинку, що на вул. Соборній у Сумах відкрита меморіальна дошка на честь повітряного аса періоду II Світової війни, Героя Радянського Союзу Федора Дудника (1910–1986). Тут він мешкав останні роки свого життя. Нещодавно громадськість краю відзначила 100-річчя від дня народження славетного земляка. Ф. Дудник залишив власну яскраву сторінку у воєнному літописі. Бойовий льотчик, штурман ланки 5-го авіаполку важкої авіації, брав участь в обороні Києва, Москви, Ленінграда, боях на Курській дузі, визволяв Болгарію, Угорщину, Румунію, Польщу, Чехословаччину, штурмував Берлін. Окрім Зірки Героя, удостоєний орденів Леніна, Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ступеня, багатьох медалей. Після війни вів активну виховну роботу серед молоді, обирався депутатом. З ініціативою встановити меморіальну дошку виступив Сумський міський історичний клуб імені Булатовича.

Урядовий кур'єр, 14 жовтня 2010 р.

Міністр культури і туризму Михайло Кулиняк узяв участь у церемонії передачі історичних реліквій епохи раннього християнства, які майже 50 років перебували в Росії, до Національного заповідника «Херсонес Таврійський». Фрагменти двох християнських надгробків VI–VII ст., знайдених на території Херсонеса в 1896 та 1904 р., тривалий час прикрашали експозицію Музею історії релігії в Санкт-Петербурзі. Під час урочистостей між Державною службою з питань національної культурної спадщини Міністерства культури і туризму України й Інститутом класичної археології Техаського університету (США) був підписаний документ, який передбачає створення умов для збереження спадщини «Херсонеса Таврійського» та розвитку заповідника як культурного, наукового і туристичного центру найвищого світового рівня.

Урядовий кур'єр, 15 жовтня 2010 р.

У Дніпропетровському історичному музеї ім. Яворницького вперше в Україні була відкрита виставка для людей із вадами зору. Відвідувачі музею із завязяттям торкаються стародавніх експонатів. Мало того, ось хлопець бере різак доби палеоліту й пробує ним різати. Дивина, але музейні співробітники дивляться на все це з усмішкою й не роблять жодному «нахабному» екскурсанту зауважень. Адже експонати цієї незвичайної експозиції саме розраховані на таке з ними поводження. Виставка «Заняття стародавньої людини», що упродовж місяця діятиме в музеї, – перша ластівка проекту «Рівні можливості». Загалом на виставці представлено 150 експонатів – копій доісторичних знарядь праці з каменю, кераміки, різноманітні вироби з глини, залізна зброя, релігійні приладдя. Поряд із кожним експонатом розміщено інформацію, виконану шрифтом Брайля. Ідея проекту

належить науковій співробітниці відділу археології музею, студентці історичного факультету Дніпропетровського національного університету К. Мінаковій, яку підтримали керівництво та співробітники музею.

Урядовий кур'єр, 22 жовтня 2010 р.

У Тернополі на бульв. Шевченка біля Драматичного театру відкрили пам'ятник бджілці-трудівниці. Бронзова скульптура має 2,5 м у висоту й нагадує медові соти з бджілкою, поряд якої іскриться-стікає бурштинова крапля. Один із сотів – порожній. Бджілці ще належить її заповнити. Ідея встановити пам'ятник зародилася кілька років тому у бджолярів, але засоби вдалося зібрати тільки зараз.

Блик.UA (www.blik.ua), 26 жовтня 2010 р.

Ужгород прикрасили пам'ятником ліхтарників. Його прототип Дядько Коловши – справжній місцевий житель. Протягом 40 років цей ужгородець вручну запалював старі електричні ліхтарі, які знаходилися в центрі міста. На бруківці, під ліхтарем, один із атрибутів його трудової діяльності – валізка, з якої виглядають книги та газети. Як відомо, дядько Коля був дуже начитаним!

Блик.UA (www.blik.ua), 26 жовтня 2010 р.

У Харкові з'явився пам'ятник студенту-програмісту, завдяки зібраним колективом Харківського національного університету радіоелектроніки пожертвам у сумі майже півмільйона гривень. Установили його біля центрального входу до цього одного з найбільш престижних вищих навчальних закладів України. Приводом став черговий рік народження університету, який традиційно святкують у жовтні. Цей рік був ювілейним – 80-им. Скульптурна композиція, що складається зі студента, який сидить на лавці з ноутбуком на колінах і великою сумкою з логотипом XIRE, виконана з бронзи у класичному стилі. Її автори – Роман Блажко та Віктор Гончаренко – створили образ вітчизняного Біла Гейтса зі скуйовдженим волоссям і мрійливо-задумливим поглядом. Хто знає, можливо, саме він затьмарить «Microsoft» і створить ще могутнішу багатомільярдну корпорацію в Україні.

Урядовий кур'єр, 3 листопада 2010 р.

У межах перебування в м. Ніжині Чернігівської обл. польської делегації, до якої входили генеральний консул Республіки Польща Рафаїл Вольські, міністр посольства Республіки Польща в Україні з питань економіки та інвестицій Анджей Грабовські й інші офіційні особи, 22 листопада 2010 р. був урочисто відкритий меморіальний знак на місці колишнього Каголицького кладовища – одного з найстаріших місць поховань у Ніжині. Меморіальний знак представляє собою стилізований надгробок із пласкою стелою-мацевом на двоступінчатій базі (весь пам'ятний знак виготовлений із чорного граніту). Пам'ятник був виготовлений на замовлення й за фінансування посольства Республіки Польща в Україні та за сприяння ніжинського польського культурно-просвітницького товариства «Aster» (голова Ф.Ф. Белінська).

Вісті (Ніжин), 26 листопада 2010 р.